

POGOVOR: MAG. ALENKA OVEN, DIREKTORICA INŠTITUTA ZA DOLGOTRAJNO OSKRBO

Starost ne sme postati sinonim nečesa slabega

Ljudje živimo dlje, število starejših, potrebnih dolgotrajne oskrbe in podpore, pa se povečuje v vseh državah Evropske unije. Eden od ključnih izzivov za Evropo je, da pričakovano daljšo življenjsko dobo pretvori v številnejša zdrava leta življenja ter oskrbo in podporo, ki ju ostareli potrebujejo za dostojanstveno staranje. O tem bo govora na kongresu dolgotrajne oskrbe, ki ga 24. septembra v Ljubljani prireja Inštitut za dolgotrajno oskrbo pod vodstvom direktorice **mag. Alenke Oven**.

Prebivalstvo se stara in vse več ljudi je odvisnih od storitev dolgotrajne oskrbe. Nas mora ta podatek skrbeti?

Da se staramo, nas ne sme skrbeti. Medicina napreduje, bolezni, ki so bile še do nedavnega neozdravljive, so dobile drug pomen, vedno bolj se tudi ljudje zavedajo zdravega načina življenja. Bolj kot dejstvo, da postajamo vedno bolj starajoča se družba, se moramo zavedati, da je v zadnjih nekaj letih prišlo do sprememb v strukturah družin, brezposelnosti, rodnosti. Seveda so skrb

vzbujajoči podatki OECD, ki pravi, da bo do leta 2050 70 odstotkov ljudi, starejših od 65 let, odvisnih od oskrbe drugega. Ta podatek je za Slovenijo, ki ima že tako malo prebivalcev, mladi pa se odločajo za selitve v tujino, grozljiv.

V državah Evropske unije že pripravljajo nove reforme zakonodaje s področja dolgotrajne oskrbe. Kje je s sprejemom zakona Slovenija?

To je vprašanje za zakonodajalca. Dejstvo je, da se države morajo prilagajati demografskim spremembam v družbi. Vsaka reforma terja finančna sredstva, a pasivnost še več. Tradicionalno zdravstveno zavarovanje ne more več zagotavljati ustrezne socialne varnosti vedno večjemu številu oseb, odvisnih od oskrbe drugega, zato je treba na področju dolgotrajne oskrbe najti sistemske rešitve. Trenutna zakonodaja je razpršena, osebe, ki storitve dolgotrajne oskrbe potrebujejo, pa se v množici zakonodaje običajno ne znajdejo.

Kako je z oskrbo starejših v okviru današnjega sistema socialne var-

mag. Alenka Oven

nosti? Je ta dostopna zgolj ljudem z boljšimi pokojninami, saj je država z dodeljevanjem dodatka za pomoč in postrežbo zelo rigorozna?

Sistemi, ki dodeljujejo denarna sredstva, so v očeh prejemnikov vedno nepravilni. Ali je višina denarnih sredstev premajhna, ali pa posamezniki ne izpolnjujejo pogojev zgolj zaradi nekaj evrov. Tako kot pri vseh stvareh v življenju je nekeje treba postaviti mejo in določiti pogoje. Dodatek za pomoč se ne dodeljuje glede na premoženjski status posameznikov, ampak glede na stopnjo nezmožnosti opravljanja dnevnih temeljnih in podpornih opravil. Edino merilo je torej odvisnost od oskrbe drugega. Storitve dolgotrajne oskrbe so drage, ker dodatek za pomoč in postrežbo ne pokrije vseh stroškov, pa postajajo finančno breme širše družine. Imajo pa starejši v okviru sistema socialne varnosti na voljo več storitev, na primer pomoč na domu, socialni servis, varovana stanovanja, družinskega pomočnika. Vendar opažam, da posamezniki premalo poznajo storitve, ki so jim na voljo, zato ob oskrbi starejših najprej pomislijo na institucionalno varstvo.

Vemo, da ostareli potrebujejo dodatne zdravstvene storitve, hkrati

pa je treba na pregled pri specialistu čakati tudi leto dni. S pravočasnimi ukrepi bi zdravstvene težave omejili, tako da bi manj ljudi potrebovalo dolgotrajno pomoč. Pa je to sploh uresničljivo?

Dolge čakalne vrste so problem, s katerim se mora ukvarjati zdravstvo, najti vzrok in odpravljati posledice. Res je, s starostjo naraščajo zdravstveni problemi, katerim nihče od nas ne more ubežati. Priznati pa moramo, da smo kot pacienti postali zahtevnejši in nepotrpežljivi. Imamo obilo dobrih nasvetov, kako si izboljšati zdravje in kaj nam škodi. Vendar če osebni zdravnik preceni, da moramo spremeniti življenjski slog zaradi zdravstvenih težav, nam pa je za njegovo mnenje vseeno in živimo nezdravo dalje, potem lahko naredimo še ogromno reform, pa težav v zdravstvu ne bomo rešili. Najprej se moramo sami vprašati, kaj lahko naredimo sami za preprečitev zdravstvenih težav, šele nato obsojati sistem, za katerega se nam zdi, da ne deluje. Pri ljudeh, predvsem mladih, je treba vzbuditi zavedanje, da pravočasno in preventivno poskrbijo za svoje staranje. Zagotovo pa pri posameznikih, pri katerih v družinah obstajajo kronične bolezni, slabše psihično in fizično stanje, sorodniki z demenco, obstaja večje tveganje, da bodo v prihodnosti potrebovali storitve dolgotrajne oskrbe.

Domovi za ostarele so še vedno stigmatizirani kot hiralnice. Kakšni so sodobni pristopi k oskrbi varovancev in kako k večji samostojnosti ostarelih prispevajo varovana stanovanja?

DOM STAREJŠIH NA FARI, PREVALJE

Dom, kjer je vedno živahno

Iz Raven na Koroškem vas cesta popelje proti mejnemu prehodu Holmec, mimo stare prevaljske gostilne Pri Brančurniku, nato pa kmalu zavije prav do Doma starejših Na Fari na Prevaljah. Rumenooranžna sodobna stavba, od koder je čudovit pogled na Peco in Uršljo goro, je svoja vrata odprla novembra leta 2001. Svojim 190 stanovalcem poleg varnega in zelenega bivalnega okolja, strokovne oskrbe in zdravstvene nege s številnimi dogajanjem ponuja še veliko veselja, ki so dodana vrednost njihovega bivanja v Domu starejših Na Fari.

Tu vam ne bo dolgčas ...

... obljublja v Domu starejših Na Fari, kjer pogosto odmevajo pesmi hišnega pevskega zbora. Zelo aktivna je tudi skupina pohodnikov in planincev. Nekateri obiskujejo gospodinjski krožek, se učijo nemščine, računalništva ali rokovanja s pametnimi telefoni. Spet drugi se zabavajo z izdelovanjem različnih izdelkov domače obrti, kot recimo butar ali venčkov iz suhega cvetja, izdelujejo prtičke, voščilnice, vaze, se učijo umetnega risanja pirhov ... Ali pa le uživajo ob vsakodnevnem pitju kave, pogovoru in druženju ob glasbi. Vsak mesec ob veseli glasbi in veliki torti organizirajo skupno praznovanje rojstnih dni stanovalcev, ki

so jih imeli v preteklem mesecu. Praznikov in vzrokov za praznovanje je skozi vse leto dovolj, če jih zmanjka, pa jih v domu gotovo najdejo v svoji domišljiji. Zaposleni v Domu starejših Na Fari se vsak dan trudijo narediti drugačen, prazničen, nekaj posebnega; prav vsak dan je namenjen prijetnemu bivanju njegovim stanovalcem.

Prostorna »dnevna soba«

V novozgrajenem prizidku večnamenske dvorane oziroma letno-zimskem vrtu, kjer je veliko prostora za druženje in zabavo, pogosto nastopajo glasbene skupine, pevski zbori, tu se pleše in gleda filme. V domu je sicer na voljo 42 enoposteljnih, 61 dvo-

posteljnih, 4 triposteljne in 3 štiriposteljne sobe, tu je tudi garsonjera, kjer lahko udobno bivata dve osebi. Sobe so sodobno opremljene, a si jih stanovalci lahko deloma preuredijo tudi po svoji želji. V pritličnih prostorih se stanovalci in njihovi obiskovalci lahko družijo v manjšem dnevnem baru z letnim vrtom, tu so še knjižnica, frizerski salon in prostori za delovno terapijo. V delu pritličja in v dveh nadstropjih so sobe stanovalcev s skupnimi dnevnimi prostori, manjšimi jedilnicami, čajno kuhinjo, ambulanto, fizioterapijo in drugimi potrebnimi prostori. V kletnih prostorih so kapelica in center za velnes ter prostor za aromaterapijo, pedikuro in masaže. Notranjost doma si lahko ogledate tudi na virtualnem posnetku na domski spletni strani www.ds-nafari.si.

Certifikat za kakovostno delo

Dom starejših Na Fari poleg socialne oskrbe in zdravstvene nege stanovalcem v domski ambulanti zagotavlja tudi storitve

splošnega zdravstvenega varstva in specialistične storitve s področja psihiatrije, diabetologije in internistične medicine. Leta 2009 so začeli z izvajanjem vseevropskega modela upravljanja s kakovostjo v ustanovah socialnega varstva e-qalin (European quality-improving learning). S pomočjo tega modela še dvigujejo raven kakovosti oskrbe in nege, izobraževanja in socialnih storitev oziroma življenja starejših. V letu 2012 je dom prejel certifikat odličnosti za delovanje po modelu e-qalin. Vanj so z izražanjem svojih potreb, s pripombami, kritikami in pohvalami vključeni tako stanovalci in njihovi svojci kot zaposleni doma.

E-Qalin®

